

Innst. S. nr. 265

(2003-2004)

Innstilling til Stortinget fra næringskomiteen

Dokument nr. 8:75 (2003-2004)

Innstilling fra næringskomiteen om forslag fra stortingsrepresentantene Sylvia Brustad og Olav Akselsen om å sikre utvikling og vekst i de regionale kraftselskapene gjennom å gi muligheter for tilgang på økt offentlig egenkapital

Til Stortinget

SAMMENDRAG

Innen den norske kraftforsyningen finner vi i dag en rekke selskaper. Noen selskaper har i all hovedsak bare produksjon. Blant disse er Statkraft den største, med en kraftproduksjon på om lag 33 TWh. Dernest finnes det flere store regionale selskaper som har både produksjon, distribusjon og salg av kraft, såkalt vertikalt integrerte kraftselskaper. Samlet har disse en produksjon på om lag 43 TWh og nær 1,7 millioner kunder. Utover disse finnes det en lang rekke mellomstore og små lokale aktører som har en samlet kraftproduksjon på om lag 10,5 TWh og om lag 750 000 kunder.

Felles for de aller fleste selskapene er at de er offentlig eid. Enten av staten gjennom direkte eierskap i Statkraft eller indirekte eierskap gjennom Statkraft, og av kommuner og fylkeskommuner. I løpet av de siste 10 årene har det vært en betydelig omstrukturering innen kraftforsyningen.

I flere regioner utgjør kraftselskapet en viktig del av næringslivet sett i forhold til verdi, omsetning og antall ansatte og har derfor spilt en viktig rolle i den regionale utviklingen. Og deres posisjon og styrke vil være av avgjørende betydning for den fremtidige utviklingen av regionene. Men da må selskapene fremstå som komplette energiselskaper og ha en konkurransekraft på linje med internasjonale selskaper.

Det ligger et betydelig potensial i å legge forholdene til rette for en videre vekst for disse selskapene. Dette kan etter forslagsstillernes mening best gjøres ved at vi

sikrer at selskapene forblir i norsk offentlig eie, samtidig som de gis anledning til naturlig omstrukturering. Det er viktig at det er tilgjengelig norsk offentlig egenkapital som kan investeres i kraftforsyningen, slik at nødvendig omstrukturering av sektoren kan fortsette, eller at store eierandeler ikke selges utenlands. Det er derfor nødvendig at staten legger en førende strategi for hvordan norsk kapital kan aktiveres i kraftnæringen.

Det kan tenkes flere modeller for en slik ordning. En modell kan være en SDØE-modell, der staten eier direkte i regionale kraftselskaper gjennom "Statens direkte økonomiske engasjement i kraftsektoren". En annen modell kan være fond. En tredje modell kan være at Folketrygdfondet gis anledning til å investere i kraftsektoren. En ordning med ansvarlige lån kan være en fjerde modell.

Følgende forslag fremmes i dokumentet:

Stortinget ber Regjeringen utrede flere modeller for offentlig kapitaltilførsel til de regionalt eide kraftselskapene, eller på annen måte sikre det offentlige eierskapet i kraftsektoren. Slik at disse selskapene og kraftsektoren kan utvikles videre, og for å bevare og videreutvikle arbeidsplasser i regionene."

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, lederen Olav Akselsen, Bendiks H. Arnesen, Grethe Fosli og Aud Gaundal, fra Høyre, Ivar Kristiansen, Erlend Nornes, og Anne Kathrine Slungård, fra Fremskrittspartiet, Øystein Hedstrøm og Lodve Solholm, fra Sosialistisk Venstreparti, Åsa Elvik og Inge Ryan, fra Kristelig Folkeparti, Olaf Gjedrem og May-Helen Mølvær Grimstad, og fra Senterpartiet, Odd Roger Enoksen, viser til Dokument nr. 8:75 (2003-2004) om å sikre utvikling og

vekst i de regionale kraftselskapene gjennom å gi muligheter for tilgang på økt offentlig egenkapital.

Fleirtalet i komiteen, medlemene frå Arbeidarpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at kraftmarknaden i Europa er i endring, med stadig færre og større selskap. I tillegg er deler av kraft-Noreg til sals. Fleirtalet er opptekne av å bevare dei norske vasskraftressursane på norske hender, og meiner det er viktig at det også finnes norske selskap som kan by når kraftselskap vert lagt ut for sal. Fleirtalet meiner det er gale at kjøp og sal i den norske kraftmarknaden vert overlata til utanlandske aktørar åleine. Samtidig viser fleirtalet til at Statkraft, som følgje av konkurransestyresmaktenes pålegg, ikkje kan vere med på å skape restrukturering innanlands gjennom oppkjøp av nye selskap. I dette perspektivet blir dei regionale kraftselskapa viktige. Med dei omfattande og raske endringane som no skjer i kraftnæringa, er finansiell handlefridom etter fleirtalet sitt syn ein heilt avgjerande konkurransefaktor. Den finansielle stillinga til dei norske kraftselskapa medfører at dei ikkje kan foreta tunge investeringar i åra framover dersom deira finansielle posisjon ikkje blir styrka.

Flertallet mener det er svært viktig å sikre offentlig eierskap over vannkrafta. Vannkrafta er en av de viktigste naturressursene våre og er en evigvarende ressurs som også kommende generasjoner vil ha stor nytte av. Flertallet er kjent med at enkelte eiere har hatt og har planer om å selge sine kraftanlegg. Flertallet mener det er viktig at det offentlige sikrer seg verdiene når disse er til salgs. Flertallet mener derfor at det må utredes ulike alternativer som kan sikre offentlig eierskap over disse viktige naturressursene.

På bakgrunn av dette gjer fleirtalet følgjande framlegg:

"Stortinget ber Regjeringa greia ut forslaget og seinast innan utgangen av 2004 fremma konkrete forslag til ulike modellar for å sikra nasjonalt eigarskap i dei regionalt eigde kraftselskapa i Noreg."

Komiteens medlemmer fra Høyre og Kristelig Folkeparti erkjenner at det offentlige eierskapet i Norge allerede er svært omfattende. På Oslo Børs er mer enn 40 pst. av verdiene statlig eid. I forhold til vannkraftressursene viser disse medlemmer til at det offentlige eier om lag 85 pst.

Disse medlemmer viser til at de norske vannkraftressursene er viktige for norsk verdiskaping, og har gitt grunnlag for utvikling av flere store næringer i Norge. Til sammen er kraftsektoren og den kraftkrevende industrien viktig for norsk sysselsetting. Disse medlemmer viser videre til den betydelige omstrukturering som har skjedd innen kraftforsyningen og peker på at kraftmarkedet i Norge er et åpent marked etter en liberalisering tidlig på 1990-tallet. Denne situasjonen har ført til en betydelig effektivisering i næringen, og det har vært en betydelig aktivitet innen kjøp og salg av kraftselskaper. De regionale kraftsel-

skapene er viktige aktører i denne næringen, og det er viktig at de sammen med andre aktører i næringen gis mulighet til å utvikle sin konkurransekraft. Mulighet til naturlig omstrukturering vil også være av stor betydning.

Disse medlemmer ser at det er mange kommuner som i dag sitter som eiere av kraftverk. Gjennom den liberaliseringen som har funnet sted, har mange kommuner valgt å fortsette som eiere, mens andre har valgt å prioritere ressurser til andre formål. Disse medlemmer legger til grunn et fortsatt stort statlig eierengasjement i kraftsektoren gjennom Statkraft SF. Disse medlemmer vil i denne forbindelse peke på det grunnleggende prinsipp om i større grad å skille eierrollen fra oppgavene som utøver av sektorpolitikk, regulator og tilsynsmyndighet. I henhold til St.meld. nr. 22 (2001-2002) og Innst. S. nr. 264 (2001-2002) fremkommer betydningen av å skape større klarhet rundt og avstand mellom statens eierrolle på den ene siden, og statens ulike myndighetsroller på den andre.

Disse medlemmer har ellers ingen merknader, og fremmer følgende forslag:

"Dokument nr. 8:75 (2003-2004) - forslag fra stortingsrepresentantene Sylvia Brustad og Olav Akselsen om å sikre utvikling og vekst i de regionale kraftselskapene gjennom å gi muligheter for tilgang på økt offentlig egenkapital - bifalles ikke."

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet viser til at kraftsektoren i Norge er i rask strukturell endring. Deregulering og teknologisk utvikling fører til at store aktører styrker sine posisjoner. Denne utviklingen er meget tydelig i et europeisk perspektiv, men har også gjort seg gjeldende i Norge. Disse medlemmer registrerer at i denne situasjonen og med de rådende rammebetingelsene er det mangel på risikokapital fra den etablerte norske energisektoren og private norske kilder. Disse medlemmer finner dette uheldig fordi den kapitalintensive kraftsektoren har et potensial for en vesentlig økning i verdiskapningen.

Disse medlemmer viser til fremstillingen i Dokument nr. 8:75 (2003-2004) om ulike modeller som kan tenkes benyttet for en nødvendig omstrukturering av sektoren med den hensikt å unngå en forvitring eller filialisering av den norske kraftforsyningen. Disse medlemmer mener derfor at noe av statens kapitalstyrke bør benyttes til å sikre et nasjonalt eierskap. Fordi den europeiske omstruktureringen skjer raskt, bør det nå skje en effektiv utvikling også i Norge og særlig fordi stadig flere ønsker å realisere eierandeler i kraftbransjen. Disse medlemmer vil hevde at mulige ordninger for investeringer i innenlandske kraftselskaper må baseres på forretningsmessige vilkår.

Disse medlemmer vil peke på at det er fordeler og ulemper knyttet til de ulike modeller. I Dokument nr. 8:75 (2003-2004) er nevnt en SDØE-modell, en ny fondskonstruksjon, utvidelse av Folketrygdfondets investeringsområde og ansvarlige lån. I tillegg vil

disse medlemmer hevde at det er viktig å utrede modeller for etablering av et statlig investeringselskap, et statlig-privat investeringselskap og et børsnotert selskap med statlig andel etter modell av Statoil og Telenor. Disse medlemmer mener fordeler og ulemper ved disse modellene bør utredes nærmere i tillegg til modellene i forslaget. Deretter fremmes forslag i den hensikt å få etablert en ordning som vil styrke det nasjonale eierskapet i kraftsektoren.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer dette forslag:

"Stortinget ber Regjeringen utrede de 7 nevnte modellene for å sikre nasjonalt eierskap i kraftsektoren og å legge utredningen og en anbefaling fram for Stortinget i forbindelse med statsbudsjettet for 2005."

FORSLAG FRA MINDRETALL

Forslag fra Høyre og Kristelig Folkeparti:

Forslag 1

Dokument nr. 8:75 (2003-2004) - forslag fra stortingsrepresentantene Sylvia Brustad og Olav Akselsen om å sikre utvikling og vekst i de regionale kraftselska-

pene gjennom å gi muligheter for tilgang på økt offentlig egenkapital - bifalles ikke.

Forslag fra Fremskrittspartiet:

Forslag 2

Stortinget ber Regjeringen utrede de 7 nevnte modellene for å sikre nasjonalt eierskap i kraftsektoren og å legge utredningen og en anbefaling fram for Stortinget i forbindelse med statsbudsjettet for 2005.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteens tilråding fremmes av Arbeiderpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til dokumentet og rå Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Stortinget ber Regjeringa greia ut forslaget og seinast innan utgangen av 2004 fremja konkrete forslag til ulike modellar for å sikra nasjonalt eigarskap i dei regionalt eigde kraftselskapa i Noreg.

Oslo, i næringskomiteen, den 10. juni 2004

Olav Akselsen
leder

Olav Gjedrem
ordfører

